

وضعیت اقتصادی - اجتماعی کرانه باختری و غزه *

گزارش بهار سال ۱۹۹۹ دفتر هماهنگ کننده ویژه سازمان ملل متحد در مناطق اشغالی در مورد شرایط اقتصادی و اجتماعی کرانه باختری و نوار غزه به مقایسه تحولات سال ۱۹۹۸ و سال ۱۹۹۷ اختصاص دارد. این گزارش حاوی اخبار و اطلاعات روز با استفاده از منابع فلسطینی، اسرائیلی و بین المللی در سه حوزه اصلی است:

۱- اقتصاد کلان ۲- بازار کار
۳- خانواده.

این گزارش حاوی اطلاعات جدیدی در مورد پروژه‌های مصوب سرمایه‌گذاری به عنوان شاخص سرمایه‌گذاری خصوصی است. تاریخ انتشار گزارش ۳۰ آوریل ۱۹۹۹ است.

حوزه اقتصاد کلان

وزارت دارایی فلسطین و صندوق بین المللی پول، در ابتدا میزان رشد تولید ناخالص داخلی و تولید ناخالص ملی سال ۱۹۹۸ را به ترتیب ۲/۱ و ۳/۵ درصد، یعنی رقمی بیش از میزان رشد در سال ۱۹۹۷ برآورد کردند. بالاتر بودن میزان رشد، از ارقامی که برای نیمه اول سال ۱۹۹۸ پیش بینی شده بود - به ویژه با توجه به سرازیر شدن نیروی کار فلسطینی به اسرائیل، کمک‌های نقدی و واردات - باعث تجدیدنظر در مورد میزان

* این مطلب خلاصه ای است از گزارش یونسکو از وضعیت اقتصادی - اجتماعی کرانه باختری و نوار غزه در بهار ۱۹۹۹.

رشد تولید ناخالص داخلی و تولید ناخالص ملی به ترتیب تا ۳/۰ و ۵/۵ درصد شد. علی‌رغم وقوع ۲۲ روز محدودیت تردد در ماههای سپتامبر و اکتبر، این پیش‌بینی‌ها در پایان فصل سوم مجدداً تأیید شدند. مقادیر رشد پیش‌بینی شده، اگر دقیق باشند، برای افزایش سطح درآمد سرانه در کرانه باختری رود اردن و نوار غزه (WBGS) نخستین بار از زمان آغاز دوره موقت در سال ۱۹۹۴، کافی است.

افزایش تعداد مجوزهای صادر شده و کاهش افزایش ۱۶/۵ درصدی تعداد کارکنان WBGS شاغل در اسرائیل را در سال ۱۹۹۸ به دنبال داشت. تعداد کارگران دارای مجوز در این سال به طور متوسط، روزانه ۴۴۴۰۰ نفر تخمین زده شد. میانگین تردد نیروی کار طی روزهای انسداد کامل در ماههای سپتامبر و اکتبر به شدت کاهش یافت، اما در ماههای نوامبر و دسامبر مجدداً به حالت اول بازگشت. علاوه بر این ورود نیروهای

کار غیررسمی در سال ۱۹۹۸ (به استثنای دوره‌های انسداد) به طور متوسط روزانه بیش از ۵۵/۰۰۰ نفر تخمین زده می‌شود. روند تجارت نیز در سال ۱۹۹۸ بهبود یافت. نقل و انتقالات محموله‌هایی که از WBGS خارج و به آن داخل می‌شدند، طبق تخمین، در سال ۱۹۹۸ نسبت به سال ۱۹۹۷ به میزان ۱۴/۷ افزایش داشت. بین سالهای ۱۹۹۷ و ۱۹۹۸ مجموع تجارت WBGS با مهمترین شریک تجاری - اسرائیل - بر مبنای ارزش اسمی شیکل، حدود ۹/۳ درصد افزایش یافت. صادرات WBGS، ۱۷/۳ درصد (حدود ۴۹۲ میلیون دلار) و واردات آن ۷/۲ درصد (حدود ۱۷۱۴ میلیون دلار) افزایش داشت. واردات مستقیم ثبت شده از کشورها - بجز اسرائیل - حدود ۲۴/۳ درصد حدود ۱۴۳ میلیون دلار) افزایش یافت.

در فعالیتهای سرمایه‌گذاری خصوصی نتایج مختلفی به چشم می‌خورند. فعالیت ساختمان‌سازی -

شرکتهای کوچک- بود، در حالی که تعداد شرکتهای خصوصی با مسئولیت محدود، شرکتهای دولتی با مسئولیت محدود و شرکتهای خارجی عموماً کاهش یافت.

ارزش پروژه‌های سرمایه‌گذاری، تأیید شده و اجد شرایط برای معافیت‌های گمرکی و مالیاتی بر اساس قانون تشویق به سرمایه‌گذاری در فلسطین، در سال ۱۹۹۸ به میزان ۱۸/۱ درصد (یعنی حدود ۱۶۱ میلیون دلار) کاهش یافت. این کاهش شامل پروژه‌های کرانه باختری می‌شد، ارزش پروژه‌های تصویب شده در غزه ۹۴/۳ درصد (۵۸/۳ میلیون دلار) افزایش یافت. رشد به وجود آمده در غزه را می‌توان نتیجه تکمیل نخستین مرحله از «طرح صنعتی غزه» دانست.

ارزش کلی اعتبار بانکی که در اختیار بخش خصوصی قرار گرفت، در پایان سال ۱۹۹۸ تا ۴۶۷/۳ میلیون دلار افزایش یافت (یک افزایش ۹/۳ درصدی بر مبنای ارزش اسمی در مقایسه با پایان

مهمترین جزء سرمایه‌گذاری خصوصی - رشد ناچیزی داشت، به طوری که در سال ۱۹۹۸ وسعت مناطقی که مقامات فلسطینی اجازه ساختمان‌سازی در آنها را صادر کردند، فقط ۴/۶ درصد و وسعت مناطق مجاز برای ساختن ساختمانهای مسکونی فقط ۰/۱ درصد افزایش یافت، در حالی که مناطق مجاز برای ساختن ساختمانهای تجاری تا ۳۶/۲ درصد افزوده شد. صدور کمتر مجوز برای ساختمان‌سازی، علی‌رغم بهبود نسبی اوضاع اقتصادی، ممکن است به دلیل افزایش ضریب بی‌اعتمادی به روند صلح یا مازاد نسبی مسکن پس از سالها توسعه سریع باشد.

تعداد شرکتهای تازه به ثبت رسیده در WBGS، ۱۲/۶ درصد افزایش یافت، اما تمام این افزایش در غزه بود. مجموع ثبت‌ها در کرانه باختری ۱۲ درصد کاهش یافت. حدود ۹۰ درصد از ثبت‌های جدید، مربوط به شرکتهای خصوصی با مسئولیت نامحدود- عموماً

کاهش یافت و اعتبار بانکی در مسیر وام‌های کوتاه مدت مصرفی هدایت شد و از وام‌های بازرگانی دراز مدت فاصله گرفت. ارزش کلی وام‌های توزیع شده میان فعالیتهای تجاری کوچک و متوسط توسط سازمانهای غیردولتی و UNRWA در سال ۱۹۹۸ به طور اسمی ۲۰ درصد (یعنی تا ۲۸/۲ میلیون دلار) افزایش یافت.

کمک‌های بلاعوض از ۵۵۰/۶ میلیون دلار در سال ۱۹۹۷ به حدود ۴۰۰ میلیون دلار در سال ۱۹۹۸ کاهش یافت؛ یعنی یک کاهش ۲۷/۴ درصدی. با این حال تخمین زده می‌شود مجموع هزینه‌های سرمایه‌گذاری دولتی ۱۱ درصد (تقریباً تا ۲۱۵ میلیون دلار)، افزایش یافته باشد. سرمایه‌گذاری دولتی در سال ۱۹۹۸ حدود ۵۳/۸ درصد از مجموع پرداختها را جذب کرد (یک افزایش نسبی قابل توجه نسبت به سال ۱۹۹۷ که در آن فقط ۴۳/۷ درصد از پرداختها به سرمایه‌گذاری دولتی اختصاص داده شد). افزایش سهم

سال ۱۹۹۷). میزان رشد اعتبارهای بانکی در تجارت در سال ۱۹۹۷ سالی که ۴۰ درصد رشد در آن پدید آمده بود، کمتر بود. این موضوع نشان دهنده کاهش در میزان پرداخت وام‌های بانکی، پس از سالها رشد سریع است.

اعتبار بانکی برای حمل و نقل، گردشگری، هتل و رستوران داری، ساختمان‌سازی، تولید و معدن، افزایش، اما میزان این اعتبار، برای بازرگانی و کشاورزی کاهش یافت. بنابراین بانکها عموماً برای فعالیتهای تولیدی و کمتر برای بازرگانی وام می‌دادند. با این حال این بخش، بزرگترین دریافت‌کننده وام‌های تجاری بانک باقی ماند. میزان وام سپرده نزد نظام بانکی فلسطین - میزان اعتماد نسبی بانک وام دهنده - در پایان سال ۱۹۹۸ تا ۳۴/۵ درصد افزایش یافت، اما در عین حال هنوز یکی از کمترین ارقام در میان کشورهای منطقه است. علاوه بر این، میانگین دوره بازپرداخت وام‌های بانکی در سال ۱۹۹۸

بودند. با این حال، در این سال تعداد روزهایی که توسط مقامات اسرائیلی محدودیتهای تردد کامل و موقت در WBGS اعمال شد بسیار کمتر بود. در سال ۱۹۹۸ در ۲۶ روز (دو روز در نیمه اول این سال و ۲۴ روز در نیمه دوم این سال، و عمدتاً در ماههای سپتامبر و اکتبر) ممنوعیت تردد اعمال شد. به استثنای روزهای آخر هفته و روزهای تعطیل، ۱۴/۵ روز ممنوعیت کامل تردد پدید آمد و ۵/۲ درصد از مجموع روزهای بالقوه کاری (در مقایسه با سال ۱۹۹۷ که ۲/۵ درصد از روزها اتلاف شد) از دست رفت.

جمعیت، نیروی کار و دستمزدها

جمعیت در سن کار در سال ۱۹۹۸ تا حدود ۱/۳۸ میلیون نفر (۶/۵ درصد) افزایش یافت.

علی‌رغم کاهش اندک در میزان اشتغال، نیروی کار در سال ۱۹۹۸، ۵/۹ درصد (حدود ۵۸۵۰۰۰ نفر) افزایش یافت. میزان اشتغال کامل از ۶۹/۴ درصد

اختصاص داده شده به سرمایه‌گذاری دولتی تا حدی به دلیل دستیابی حکومت خودگردان فلسطین در سال ۱۹۹۸ به یک بودجه بازگشتی متوازن بود، نخستین سال طی دوره موقت که دسترسی به منابع بیشتری برای کمکهای بلاعوض به منظور سرمایه‌گذاری امکانپذیر شد.

در سال ۱۹۹۸ هیچ‌گاشی در «میزان محدودیت تردد» و سیاست جداسازی اعمال شده در WBGS توسط مقامهای اسرائیلی پدید نیامد. تردد فلسطینی‌ها بین کرانه باختری و بیت‌المقدس شرقی، و بین کرانه باختری و نوار غزه همچنان به شدت محدود ماند. نهادهای دولتی و خصوصی فلسطینی و همچنین آژانسهای بین‌المللی همچنان شاهد بالا رفتن هزینه‌های معاملات، تأخیرهای زمانی و کاهش تولید به علت محدودیتهای اعمال شده از سوی اسرائیلی‌ها در مورد افراد و کالاها در گذرگاههای مرزی

در سال ۱۹۹۷ به ۷۷/۸ درصد در سال ۱۹۹۸ رسید؛ در حالی که به مجموع شاغلان تمام وقت ۱۸/۵ درصد (حدود ۴۵۶/۲۴۰ نفر) افزوده شد. بهبود شرایط بازار کار در سال ۱۹۹۸ تا حد زیادی به دلیل کاهش میزان بیکاری بود که نیروهای جویای کار، اما ناتوان از یافتن آن را شامل می‌شود. میزان بیکاری رایج از ۲۰/۹ درصد در سال ۱۹۹۷ به ۱۵/۶ درصد در سال ۱۹۹۸ رسید. (پایین‌ترین میزان ثبت شده، از سال ۱۹۹۵). به طور کلی تعداد افراد بیکار حدود ۲۱/۵ درصد (یعنی ۹۱۰۰۰ نفر) کاهش یافت. میانگین میزان بیکاری پایه در سال ۱۹۹۸ در کرانه باختری ۱۲/۳ درصد و در نوار غزه ۲۳/۵ درصد بود.

میزان کلی بیکاری - که شامل کارگران دلسرد* نیز می‌شود - در سال ۱۹۹۸ در مقایسه با سال ۱۹۹۷ (۳۰/۳ درصد) به طور متوسط ۲۵/۱ درصد بود. با استفاده از تعریف وسیع‌تر، تعداد افراد بیکار در سال ۱۹۹۸، حدود ۱۶۵۷۰۰ نفر

تخمین زده شد، (کاهش حدوداً ۱۲/۸ درصدی نسبت به سال ۱۹۹۷). میزان کلی بیکاری در کرانه باختری و نوار غزه به ترتیب ۲۳/۲ و ۳۲/۴ درصد بود.

در سال ۱۹۹۸ حدود ۵۸۴۵۰ شغل جدید برای کارگران WBGS وجود داشت (یک افزایش ۱۳/۴ درصدی نسبت به سال ۱۹۹۷) و در تمامی شاخه‌های اقتصادی میزان اشتغال افزایش یافت. افزایش کامل میزان اشتغال در هر یک از این شاخه‌ها بدین ترتیب بود: ساختمان سازی، ۳۷/۱ درصد؛ بخش دولتی ۱۱/۴ درصد؛ تولید، بازرگانی و حمل و نقل، ۹-۷/۵ درصد، و خدمات، ۵/۴ درصد. سهم خاص هر یک از شاخه‌ها در افزایش کلی میزان اشتغال در سال ۱۹۹۸ بدین ترتیب بود: ساختمان سازی، ۵۰/۴ درصد؛ بخش دولتی ۱۵/۷ درصد؛ تولید ۱۱/۹ درصد؛ بازرگانی، ۱۱/۳ درصد؛ خدمات، ۳/۸

* discouraged workers

فعالیت‌هایی که تراکم نیروی کار در آنها نسبتاً زیاد است.

در مقایسه، اشتغال داخلی در WBGS تا حدود ۷ درصد، (به طور تقریبی تا ۳۸۶۸۷۵ نفر) افزایش یافت. به طور کلی، ۴۴ درصد از رشد اشتغال در سال ۱۹۹۸ (حدود ۲۵،۵۰۰ شغل جدید) به WBGS اختصاص داشت. بخش دولتی در سال ۱۹۹۸، ۳۶ درصد از مجموع مشاغل جدید WBGS را به خود اختصاص داده بود، که کاهش سهم این بخش در ایجاد شغل در مقایسه با سال ۱۹۹۷ نمایان است. ساختمان‌سازی، ۳۱/۱ درصد؛ تولید، ۲۰/۲ درصد؛ بازرگانی، هتلها و رستورانها، ۱۴/۴ درصد؛ حمل و نقل و ارتباطات، ۶/۳ درصد از مشاغل جدید را به خود اختصاص داده بودند. سطح اشتغال کامل در کشاورزی و خدمات کاهش یافت. سهم بخش داخلی از مجموع شغل ایجاد شده برای کارگران WBGS در سال ۱۹۹۸ (۴۴ درصد) نسبت به سال ۱۹۹۷ (۵۲/۶ درصد) کمتر

درصد؛ کشاورزی، ۳/۵ درصد؛ حمل و نقل، ۳/۱ درصد.

از تمامی مشاغل جدید ایجاد شده در سال ۱۹۹۸ حدود ۵۶ درصد (تقریباً ۳۲۹۰۰ شغل) در مناطق تحت کنترل اسرائیل واقع شده بود. مجموع اشتغال فلسطینی‌ها در مناطق تحت کنترل اسرائیل - با مجوز یا به طور غیررسمی - نسبت به سال ۱۹۹۷ حدود ۴۴/۲ درصد یعنی تا بیش از ۱۰۰،۰۰۰ نفر افزایش یافت. ساختمان‌سازی همچنان منبع اصلی اشتغال بود و ۶۵/۳ درصد از مجموع رشد مشاغل فلسطینی‌ها در مناطق تحت کنترل اسرائیل در بر می‌گرفت. سهم کشاورزی حدوداً ۱۰/۳ درصد، سهم خدمات ۹ درصد، سهم بازرگانی، هتل و رستورانها حدود ۹ درصد و سهم تولید ۵/۵ درصد از مجموع رشد مشاغل بود. حدود ۷۵ درصد از مشاغل جدید فلسطینی‌ها را در مناطق تحت کنترل اسرائیل در بخش‌های ساختمان‌سازی و کشاورزی بود یعنی در

بود، اما بخش خصوصی در سال ۱۹۹۸ نسبت به سال ۱۹۹۷ سهم بیشتری در رشد اشتغال داخلی داشت (۶۴ درصد در مقایسه با ۵۱/۲ درصد). این ارقام رشد اقتصاد خصوصی WBGS را در سال ۱۹۹۸ نشان می‌دهند.

علی‌رغم افزایش کلی فرصتهای شغلی، در سال ۱۹۹۸ میزان حضور زنان به عنوان نیروی کار همچنان کاهش یافت و از ۱۲/۳ درصد در سال ۱۹۹۷ به ۱۱/۷ درصد در این سال رسید. نسبت زنان با اشتغال کامل حدود ۸ درصد افزایش یافت و در سال ۱۹۹۸ به حدود ۸/۱ درصد رسید. میزان اشتغال کامل برای زنان سریعتر رشد کرد و همچنان

بالاتر از میزان اشتغال کامل مردان بود، اما تعداد زنان دارای اشتغال کامل فقط ۹/۴ درصد افزایش یافت که در مقایسه با افزایش ۲۱/۲ درصدی مردان، از کاهش حضور کلی زنان حکایت می‌کند. میزان کم‌کاری (۱) زنان تا حدود ۲۹/۲ درصد، به‌طور نسبی بین این دو دوره فقط ۳

درصد، کاهش یافت، این میزان عمدتاً کمتر از میزان مربوط به مردان بود. به‌طور کلی تعداد زنان کم‌کار تا ۲۷/۸ درصد کاهش یافت. میزان اشتغال کامل بیشتر و کم‌کاری کمتر برای زنان - در شرایطی که میزان حضور آنان کاهش یافته - نشان‌دهنده تمایل زنان به ترک بازار رسمی کار در صورت نداشتن شغل تمام وقت است. این موضوع ممکن است به دلیل وجود موانع ساختاری و فرهنگی بر سر راه اشتغال زنان باشد.

میزان بیکاری زنان در سال ۱۹۹۸ تا ۱۶/۹ درصد و در مورد مردان تا ۱۵/۵ درصد کاهش یافت و روند سال ۱۹۹۶ معکوس شد. زمانی که مسدود شدنهای

۱ - طبق فرضیه بازار دو گانه، بازار کاری ثانوی عبارت از کارگران مازاد که یا از پیش مهارتهایی داشته‌اند و می‌توانستند به طرز رضایت بخش در بازار کار اولیه کاری انجام دهند و یا می‌توانند برای مشاغل نیازمند به مهارت با هزینه‌های معمولی کارآموزی کنند. اما با توجه به موانع ورود به بخش اولیه، این کارگران مجبورند مشاغل بدون مهارت و فاقد تخصص در بخش ثانوی را بپذیرند و بدین معنا در کم‌کاری و یا نیمه‌کاری قرار دارند.

هزینه‌های خانواده و سطح زندگی

علی‌رغم بهبود نسبی اقتصاد در سال ۱۹۹۷ و به ویژه در سال ۱۹۹۸، میانگین هزینه‌های واقعی خانواده در سال ۱۹۹۸ باز هم کاهش یافت. مخارج یک خانواده هفت نفری فلسطینی از میانگین ماهانه ۲۶۳۴ شیکل در سال ۱۹۹۷ به ۲۵۷۹ شیکل (حدود ۶۷۶/۹۰ دلار) در سال ۱۹۹۸ کاهش یافت، یعنی کاهشی ۲/۱ درصدی بر اساس میزان تورم داشت. در مخارج اصلی (مسکن، خوراک، پوشاک، مراقبتهای بهداشتی، حمل و نقل، آموزش و پرورش و مالیات‌ها) هیچ تغییری پدید نیامد، اما هزینه‌های ثانویه (فعالیت‌های خانوادگی، مراقبت شخصی، تفریح، دخانیات و دیگر مخارج نقد) ۶/۲ درصد کاهش داشتند. «دیگر هزینه‌های نقد»، دومین مقوله بزرگ در مجموع هزینه‌ها، ۹/۸ درصد کاهش یافتند، که در برگیرنده حدود ۷۰ درصد از کاهش در

بی‌شمار و شدید مرزها میزان بیکاری مردان را تا سطح زیادی افزایش داد. ورود نیروهای کار به اسرائیل در سالهای ۱۹۹۸-۱۹۹۷ عامل اصلی بازگشت الگوی تاریخی بیکاری (عموماً بیشتر در میان زنان) بود.

میانگین روزهای کاری فلسطینی‌های شاغل، در سال ۱۹۹۸ نسبت به سال ۱۹۹۷، به میزان ۱/۳ درصد بیشتر بود. بیشتر بودن فرصت‌های شغلی و کمتر بودن روزهای انسدادهای ۱۹۹۸ باعث افزایش دستمزدهای واقعی روزانه و ماهانه شد. میانگین دستمزد واقعی روزانه به شیکل برای یک کارگر WBGS کاملاً شاغل، حدود ۸/۵ درصد یعنی تا ۵۹/۵ شیکل (حدود ۱۵/۶۱ دلار) افزایش یافت، در حالی‌که دستمزد ماهانه حدود ۱۰/۱ درصد یعنی تا ۱۳۴۷ شیکل (حدود ۳۵۳/۵۴ دلار) افزایش یافت.

هزینه‌های ثانویه و بیش از ۵۰ درصد از کاهش مجموع هزینه‌ها بود.

بررسی دقیق‌تر «دیگر هزینه‌های نقد» نشان می‌دهد که، این رقم مربوط به سود وام‌هاست و بازپرداخت اصل وام را شامل نمی‌شود. از آنجا که سطح بدهی خانواده طی چند سال گذشته افزایش یافته است، بازپرداخت وام‌ها در سال ۱۹۹۸- تحت شرایط عموماً بهبود یافته - احتمالاً همچنان در هزینه‌های جاری رو به کاهش بوده است. سطوح بالاتر پس اندازها در سال ۱۹۹۸- همان طور که از رشد مداوم سپرده‌ها در بانک تجاری پیداست- نیز در کاهش هزینه‌های جاری خانواده نقش داشته است. قیمت‌های مصرف کننده در سال ۱۹۹۸، پس از سال‌ها کاهش سرعت، روندی معکوس در پیش گرفت.

در پی بهبود نسبی اوضاع اقتصادی و کاهش ارزش تبدیل شیکل به دلار در پاییز، میزان تورم در شاخص قیمت کالاهای مصرفی در WBGS در این

سال تا ۹/۷ درصد افزایش یافت. شاخص قیمت کالاهای مصرفی در بیت المقدس شرقی تا ۱۰/۳ درصد، در مابقی کرانه غربی ۹/۷ درصد و در نوار غزه تا ۹/۳ درصد افزایش یافت. قیمت مواد غذایی حدود ۵ درصد سریعتر از سطح عمومی قیمت‌ها رشد کرد و باری مضاعف را بر دوش بودجه خانواده‌ها گذاشت. در سال ۱۹۹۷ خرید مواد غذایی ۳۸/۷ درصد از مجموع هزینه‌ها را تشکیل می‌داد و در سال ۱۹۹۸ این میزان تا ۴۰/۱ درصد افزایش یافت.

پیش بینی آینده

ورود نیروهای کار رسمی WBGS به مناطق تحت کنترل اسرائیل در چهار ماه نخست سال ۱۹۹۹ به طور متوسط روزانه حدود ۴۷،۱۰۰ نفر بود، یعنی ۳۵ درصد بیش از میزان مدت مشابه در سال ۱۹۹۸ و اندکی بیش از میانگین کل سال ۱۹۹۸. کاهش میزان ورود نیروی کار ممکن است در نتیجه رکود در اسرائیل پدید آید.

این شاخص‌ها از رشد آهسته‌تر در سال ۱۹۹۹ حکایت می‌کنند. علاوه بر این، پایان دوره موقت در ماه مه سال ۱۹۹۹ بی‌اطمینانی به آینده نزدیک را افزایش خواهد داد. این موضوع ممکن است موانع از پیشرفت بیشتر سرمایه‌گذاری خصوصی شود، بخشی که نسبت به افزایش بی‌اعتمادی سیاسی حساس است.

تردد کامیونهای تجاری در گذرگاههای تحت نظر گرفته شده در چهار ماه نخست سال ۱۹۹۹، ۱/۳ درصد کمتر از چهار ماه نخست سال ۱۹۹۸ بود. میزان محموله‌های صادراتی، ماهانه ۱۰ درصد کمتر از میزان چهار ماه نخست سال ۱۹۹۸ بود، در حالی که میزان محموله‌های وارداتی ماهانه یک درصد بیشتر بود. در چهار ماه نخست سال ۱۹۹۹ هیچ انسداد کاملی پدید نیامد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی